

26 סיבת חטאם, משא"כ בפרשתנו שאמרו לבניי
27 והתכוון ל"הוכיחן"¹⁵ – מדגיש גודל החטא.
28 ומעתה מובן שא"א לרש"י, המפרש פשוטו של
29 מקרא, להביא בפ' תשא הכתוב "וכסף הרביתי
30 להם וזהב עשו לבעל", כי בפסוק זה מודגש
31 שהכסף וזהב שנתן הקב"ה – ולא נתינה סתם, כ"א
32 "הרביתי להם" – מהם עצמם עשו דבר שהוא היפך
33 רצונו של הקב"ה – הרי נקודה זו מבליטה את גודל
34 החטא ביותר¹⁶.

35 משא"כ בפרשתנו, כשבא משה להוכיח את
36 בניי, מתאים להביא פסוק זה.

37 ג. ע"פ הנ"ל מובן אשר אא"פ לפרש ש"די
38 זהב" הוא שם מקום, שנקרא כן ע"ש ששם עשו
39 את העגל "בשביל רוב זהב שהי' להם", היינו ע"ש
40 סיבת החטא שחטאו שם: ע"פ הנ"ל הרי – הן לפי
41 ההדגשה (בפרשתנו) שהרוב זהב הו"ע של הוספה
42 בחומר החטא, והן לפי המודגש בפ' תשא שהוא
43 פרט המקטין את ערכו של החטא וסיבתו – ה"די
44 זהב" הוא פרט צדדי באופנו של החטא, או גורם
45 המסייע בהחטא, אבל לא עצם (סיבת) החטא.
46 (שהרי הסיבה האמיתית היתה זו שאמר הכתוב¹⁷
47 "וירא העם כי בושש משה וגו'"). וא"כ לא מסתבר
48 לומר שהמקום ייקרא ע"ש פרט בכובד או קלות
49 פשע החוטא ולא ע"ש דבר שבהחטא עצמו (או
50 הדבר שבו נעשה או עכ"פ סיבתו העיקרית).

51 ד. אבל עדיין אינו מוסבר לשון רש"י: ע"פ
52 הנ"ל הו"ל לרש"י לכתוב "הוכיחן על העגל שעשו
53 ב(רוב) הזהב (וכיו"ב) שהי' להם" – לשון
54 המשתמע שפיר שאותו רוב הזהב שהי' להם
55 מהקב"ה, ממנו עשו את העגל – ולמה נקט רש"י
56 "בשביל (רוב זהב וכו')", לשון המדגיש שה"די
57 זהב" הי' כעין סיבת החטא (שהרי הוא כאומר:
58 בשביל רוב הזהב עשו החטא), ובפרט שמבואר
59 שבנדוד"ד כוונתו להחמיר בהחטא ולא להיפך?

(15) וי"ל שגם מטעם זה כותב רש"י כאן עוה"פ "הוכיחן (על העגל) – לרמוז שאין זה לימוד זכות כבפ' תשא, כ"א תוכחה (אבל מובן שאין לומר שרק זה הוא הטעם להוספת תיבה זו).
(16) ובנדוד"ד הרי לא רק שידוע בכללות שכל מה שיש לבני"א, ה"ד ניתן מאת הקב"ה (וכמ"ש חגי ב, ח) "לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות" (-), כ"א באופן גלוי ניתן להם הכסף וזהב במדבר מהקב"ה, כמפורש (שמות ג, כב. בא יא, ב) שהקב"ה צווה "ושאלה גו' כלי כסף וכלי זהב ושמלות וגו'". וכן בפועל הי' "וה' נתן את חן העם וגו'" (בא יב, לו). ואח"כ הי' ביזת הים (פרש"י בשלח טו, כב) ע"י שהקב"ה קרע להם את הים וכו'.
(17) תשא לב, א ואילך.

1 גם אינו מובן: תוכן פרש"י זה, כבר כתבו רש"י
2 בפ' תשא¹⁰ עוה"פ "וישב משה אל ה' ויאמר וגו'
3 ויעשו להם אלקי זהב" ופירש"י: "אלקי זהב –
4 אתה הוא שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל
5 חפצם, מה יעשו שלא יחטאו וכו'" – ואם כפרש"י
6 כאן צריך להביא רא"י ע"ז (מהכתוב "וכסף הרביתי
7 להם וזהב עשו לבעל") הו"ל לרש"י להביא הרא"י
8 בפ' תשא, שבה נאמר ענין זה בפעם הראשונה?

9 ב. והביאור בזה:

10 ההכרח של רש"י לפירושו בפ' תשא מובן
11 הוא¹¹: דלכאורה תמוה מאד הקדמת משה "חטא
12 העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלקי זהב"
13 (כטעם) לבקשתו הבאה תיכף אח"כ "ועתה אם
14 תשא חטאתם וגו'" ? ה"ז סתירה לבקשת הסליחה!
15 וע"כ¹² בהכרח לומר שבדבריו אלו מבאר טעם
16 ונימוק המקטין את החטא; היינו, אף שא"א למעט
17 ערכו של החטא עצמו, דהרי "חטא העם הזה חטאה
18 גדולה", מקטין שייכות וקשר בניי להחטא –
19 לסיבתו. וזהו שפירש"י שמשה התכוון בזה לומר
20 ש"אתה הוא שגרמת להם וכו'", ללמד זכות על
21 ישראל, שאינם אשמים (כ"כ) בעשיית החטא¹³.

22 עפ"ז מובן שישנו חילוק עיקרי (לפי פשוטו של
23 מקרא¹⁴), בין תוכן הענין (של ריבוי הזהב) בפ'
24 תשא ובין תוכנו בפרשתנו: בפ' תשא אמרו משה
25 להקב"ה בכוונה ללמד זכות על ישראל ולהקטין

(10) לב, לא.

(11) כפ"י בבאר מים חיים על פרש"י שם.

(12) וגם: "ויעשו להם אלקים מיבעי לי" כמו זוכה לאלקים יחרם, קום עשה לנו אלקים" (רא"ם עוה"פ וכו"ה בשאר מפרשי רש"י).

(13) ומובן שבפשוטו של מקרא אין לומר כשיטת ריב"ב ביומא (פו, ב. תוספתא שם פ"ד ה"ד. ירושלמי סוף יומא) שמשה אמר "אנא חטא העם וגו'" לפי ש"צריך לפרוט החטא" – כפשטות ההמשך "ועתה אם תשא וגו'" לא משמע כן*, דהרי אין פירוט החטא (ע"י אחר) טעם למחילת החטא (כ"א שבלא"ה א"א שימחול), ובמילא הי' צריך לומר, לכל לראש, דבר הנותן טעם שימחול, ואח"כ גם לפרט החטא, כדי שלא תהי' מניעה להמחילה.

(14) משא"כ ע"ד ההלכה והדרוש – כדמוכח מזה שבברכות (לב, א) יומא (שם) וסנהדרין (קב, א) מבואר הלימוד זכות על התיבות "ודי זהב" שבפרשתנו. ובברכות מוסיף הלימוד זכות גם את הפסוק "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל". אבל מתאים הוא עם הנת' לקמן סעי' ד שצ"ד הרמז וכו' מרומז גם בפרש"י כאן (תוכחה) הלימוד זכות הנ"ל (וראה חדא"ג מהרש"א בברכות שם).

* אבל אין לומר שרש"י שולל פ"י זה לפי שלא מצינו במקרא ש"צריך לפרוט החטא" – כי כ"כ עניינים בתורה יודעים מזה עצמו שכתוב שכן נעשו בפועל.